

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdankih ob **torkih, četrkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za tri mesece . . . 1.—, izven Avstrije t. 1.50 za pol leta . . . 3.—, za leto . . . 6.—. Naročnino je plačevati naprej na naročbo brez priložne naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petito; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, kor nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *upraviteljsko* ulica Molino piccolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprta reklama oje se prostu poštino.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„P edinosti je moč“.

Dve sestri: pobožnost in narodnost.

(Zvršetek.)

4. Posebna sestrinska vez med pobožnostjo in narodnostjo se nam kaže v tem, da sti obe materi mnogih in krasnih kreposti.

Narodi ne čuvajajo in ne negujejo zastoj pobožnosti, ne zidajo jej zastoj hramov in oltarjev: ona izliva cele potoke sreče in blagoslova na vse stanove in vse strani življenja. V pobožnosti pa ne smemo videti samo ugabljanje v večnost in brezkrainost, ona ni le čutstvo, po katerem se človek kakor potaplja v Boga, kakor da bi hotel izginiti nekje v zraku in svetlobi, ampak pobožnost se mora kazati v izvrševanju volje božje v človeškem življenju in le tako postaja ona izvor mnogim koristnim delam in krepostim.

Tako je tudi narodnost mati in učiteljica mnogih lepih domoljubnih, državljanskih in drugih socialnih čednosti. Odločni junaki in hrabri vitezi, velikodušni dobrodelniki in rodoljubi, pisatelji in književniki, modrijani in umetniki — vsi so njeni sinovi. Podpiranje obrti, trgovine in umetnosti; skrb za javni mir in varnost, skrb za dobre zakone in modro vzgojo mladine; osnovljanje dobro urejenih šol in dobredelnih zavodov — vse to so plodovi narodnosti. Ali bi bili mogoči ljubeči se prijatelji, zavedni stariši, priljudni otroci, zvesti soprogi, mirni sosede, uljudni meščani in pokorni slugi — ali bi bili mogoči brez narodne pobožnosti in pobožne narodnosti? Nikakor. Vse to so vejice in sadje z debela pobožnosti in narodnosti, koji sti dve veji z jednim in istim korenem.

5. Pobožnost in narodnost imata jeden in isti cilj.

Pobožnost ni cilj sam na sebi, ampak le sredstvo. Tudi cerkve, šole, verski obredi, pesmi in molitve niso poslednji in najvišji cilj človeka. Človek ni ustvarjen za pobožnost, ampak pobožnost za človeka.

Tako je tudi narodnost le pot, po ko-

jem se izvestno število ljudij bliža svojemu cilju. Pobožnost in narodnost sti nam le tovarišici na potu v tem življenju; oni sti posoda, v koji počiva človeška duša. Kraj njiju moramo vedno misliti, da ne zgubimo večnosti. S tem svojim izrekom pa gospod pisatelj nikakor noče zmanjševati velike cene narodnosti, pač pa pravi jasno in izrečno, da je raznarodovanje in odpadništvo velik greh. Slike o tem vidimo v Madjarjih z ozirom na Slovake, Romune in Hrvate; v nemškutarjih z ozirom na Slovence; v italijanaših z ozirom na Slovence in Hrvate na Primorskem in v Dalmaciji. Vsi ti bi nam hoteli, liki volkovi, ugrabiti našo narodnost, to najdragoceneje blago na zemlji. Gorjé onim, ki mirno gledajo to tlačenje, in tudi onim, ki se mu ne protivijo! Taki ljudje, odpadniki svojega jezika, ne le da so sami nesrečni, ampak isti tlačijo v nesrečo tudi svoje potomce. V tretjem, petem, desetem kolenu spremlja te poslednje izdajstvo očetov. Jezik raznarodnih, njihove molitve, njihova pobožnost in vse ostalo ne more biti iskreno in srčno, ker je kaljeno in zagrenelo po misli na prošlost in pred vsem jim prihaja na um: „glej ta narod, ta jezik je meni tuj, ni mi dan od Boga, ampak urinjen mi je po ljudeh; to ni jezik moje krvi in mojega naroda, predniki tega jezika so tlačili prednike mojega jezika; oplenili so jih kri- vično narodnega jezika in svobode“.

Torej tudi tu vidimo, kako sti pobožnost in narodnost — in bodisi da bi nam bili isti le pozemeljski tovarišici — ozko zvezani in nerazdružno spojeni med seboj; objemati se in vspodbujati, kakor duša telo.

Zato pa se mi ne smemo izključljivo nagibati niti na jedno, niti na drugo stran, ampak potruditi se moramo, da bomo v svojem narodnem življenju hodili srednja pota. Čuvajmo se jednostranosti, imejmo vedno na umu Boga in domovino, pobožnost in narodnost, kajti te dve, ako sti spojeni, delati čudeže.

sovražnika le za četrto ure. Že se je prikazal mesec nad gorami, a zvezde so se bliščale kakor briljanti na nebu, ko sva se bližala Kranju. Ko sem zapazil črte starega stolpa pri večernem nebu, prišlo me je nekaj za srce. Zdaj je bil tu odločen čas, na čegavo stran pade kocka, koga ljubi Neža. Verujte mi, nekaj me je davilo v grlu! V mraku so zasvetela razsvetljena okna. Črna gora okoli nas. Zdolaj je šumel potok, leskaje se v mesečini. Vstavlja sva se. Objela sva se, in gledaje v polni zlati mesec zapela sva: „Luna sije, kladvo bije“. Stopila sva v mesto. Prišla sva veselo do „stare pošte“. Vhod je bil razsvetljen. Pred vodom je klečala jokaje vsa družina. Kaj je to? Vstrašila sva se in pokleknila tudi midva. Iz sobe prišel je župnik v beli srajci, nosé sveti zakrament, a poleg njega deček s svetiljko. Groza me je obšla. Vprašal sem deklo, klečočo poleg mene:

„Kaj je? Kdo je?“

„Neža“, odvrnila je jokajoča dekla, „hudo je, zelo hudo. Ni pomoči“. Mozeg se mi je pretresel. Na stopnicah se je prikazala gospodinja. Tiskaje robec na oči in mahnivši rokoj je zajecala:

„Izdahnili! Molite za njeno dušo!“

Hitela sva k gospodnji.

„Za rane božje“, rekel sem obupano, „gospa, povedite, kaj je to? Kaj je to?“ Žena je pre-

Naš mili narod se že po svoji golobji naravi odlikuje posebno pobožnostjo, docim mu na mnogih krajih deloma ali popolnoma nedostaje narodnega ponosa, narodne samozvesti in navdušenja. Krivda na tem seveda ni v narodu samem, ampak v raznih za narod neprijaznih okolnostih. Naše šole, mesto da bi bile matere in vzgojateljice prave in čiste narodnosti, so ali nemarne mačehe, ali nemarne pol-hčere, ki raje povdarjajo tujo narodnost, bolj slave tuje moze in njihove zasluge, nego pa lastno svojo rojstno krv.

Uprav iz razloga, da je naš narod — to so lastne besede župnika Jemeršiča — že po svoji naravi dosti pobožen, vzbujati bi morali v njem tudi pozornost na pravo, čisto, nekaljeno narodnost, kajti sreča in nesreča naroda globoko posezata v vero in pobožnost.

Blažen je narod, ki počiva pod vejunatim deblom v hladu žive pobožnosti in čiste, nepomešane in nekaljene narodnosti. . . . Njegova je sedanost in bodočnost.

Skrbimo jednako za vero in za narod, za slavo božjo in za slavo naroda, kajti od obojega bomo morali polagati račun pred Bogom! Molimo za vse ljudi in vse narode, posebno pa za mili svoj narod! Iskreno vsklikajmo k nebu: Oj Bog usmiljeni, podeli nam potrpežljivosti v težkih dnevih življenja, daj, da bodo vsi sinovi naroda hrvatskega imeli jedno misel in jedno srce, da bomo slavili na jedna usta Tebe, in da s Teboj, zaupajoči sami sebi in svoji hrvatski zavesti, povzdignemo narod iz mrtvila in domovino do ustajenja, pa — Bog in Hrvatska!

Sedaj pa nam povejte, velespoštovani čitatelji, ali smo prav imeli ali ne, ko smo rekli v uvodu temu članku, da iz vsake vrstice Jemeršičeve knjige zvene akordi plamteče ljubavi za narod svoj in svojo zemljo?!

križala roke na trebuhu, spustila glavo in odvrnila jokaje:

„Prekasno ste prišli. Pozdravlja Vas. Umrla je. Bože moj! Bože moj! Mati božja! Zakaj sta nam jo vzela. Kaj smo zakrivila? Svatba je bila pri sosedu. Tudi Neža je bila tam. Bila je družica. Ona vroča, noč hladna. Prehladila se je. Vročica jo je popadla. Zdaj je mrtva — mrtva“.

Dá, mrtva. Med šestimi svečami je ležala na odru pod belim vencem Neža. Bila je blede, no, kakor smrt. Ali kakor da se smeje, milo smeje — kakor vila — kakor zvezda. Midva mladeniča sva plakala kakor otroka.

„Albert“, sem rekel, „zdaj je odločeno; ne jaz, ne ti; kocka je padla v grob“.

Še enkrat sem pogledal to milo lice, te žarke ustnice, katere so me poljubile, predno so jih zaprli v mrtvaško rakev. Bože moj, kako grabljiva zver je ta narava! Srebernočisti zvonec je zazvonil. Spremljali smo jo na pokopališče, po oni poti, po kateri nas je spremljala ona na Prešernov grob. Ne daleč od pesnika smo jo zakopali. Bilo je, kakor da so Prešernove vrtnice spustile glavice, da se je klinček priklonil, da plače siročica v travi, bilo je, kakor da se spušča na nas ono modro nebo. Druzega dne sva zapustila Kranj. Pri razstanku stisnila mi je gospodinja roko in mi rekla:

PODLISTEK.

22

Karanfil s pesnikovega groba.

Hrvatski spisal Avgust Šenoa; poslovenil Cvetko.

(Nadaljevanje in zvršetek.)

Ljutomersko vino ogrelo nama je srce in glavo. Birokrati so se primaknili bliže. S prva smo govorili diplomatsko, potem pa vedno živahneje. Ženske so izpraševale o Hrvatski, katera je baje blizu Turške, a ko je zavladalo veselje, zapela sva jaz in Albert: „Miruj, miruj srce moje!“, a mlada birokratinja planila je iznenada in začela na naše veliko začudenje zelo skladnim glasom: „Luna sije, kladvo bije“. Po zelo živahni razpravi, v kateri so dobili birokratičji marsikatero pod nos, priznalo je vse birokratično društvo, da so tudi oni Slovenci. Quod erat demonstrandum.

Zatorej ni nič čudnega, da sva hitela vesele volje in hitrim korakom proti Kranju, ko sva se poslovila od najnovejih znancev. Meni je bilo, kakor da so mi zrasla krila. Bila sva vesela, izredno vesela tega krasnega jesenskega večera. Dá, živo sva se radovala najinemu junaštvu, da sva štiri duše „in partibus infidelium“ povrnili slovenski čredi. Vse to je bilo seveda nekaka omama, ker hladno govoré, midva sva osvobodila trdnjavo od

Po našem uverjenju so ta Jemeršičeva izvajanja naravnost senzacionalna, ako jih motrimo z ozirom na naše sedanje slovenske odnose, oziroma na nauke, ki so doveli do teh žalostnih odnosov. Jemeršič je duhovnik, ki pojmi svoj visoki poklic, ki pojmi veliko nalogo, kojoj je vršiti pravemu duhovniku med narodom. Jemeršičevo mišljenje se zrcali v njegovih spisih; a te spise so pohvalili vsi hrvatski in slovenski škofje. Ta isti Jemeršič nam pravi, da narodnost ni poganškega izvora, ampak sestra je verskega čuta, tovarišica je, ki še le prav popolnoma je versko življenje narodu. In s to veliko besedo župnika Jemeršiča so obsojeni oni, ki so izdali parolo proti „poganškemu“ nacionalizmu v Slovincih in stem oslabilili naše narodne sile. Kajti župnik Jemeršič piše: „Nesreča nesloznoga i razciepanoga naroda opominje nas, da se čuvamo nabožnim ludilom za vjerno i ma bilo kakovom nesnosljivošću narode još većma tlačiti i slabiti“.

Župnik Jemeršič pravi izrecno, da se naš narod odlikuje pobožnostjo že po svoji naravi, da pa mu nedostaja narodnega ponosa in navdušenja. S to izjavo župnika in rodoljuba je na jeden mahlej rešeno tisto vprašanje, ki je povzročalo toliko hrupa in vrišča v slovenskem taboru: kdo je v večji nevarnosti v tem hipu — vera, ali narodnost. Mi smo od srca hvaliležni temu hrvatskemu svečeniku na pogumu, dostojnem značajnih mož, ki se nikdar ne boje povedati — resnice.

Res lep sad nam je jela donášati slovensko-hrvatska vzajemnost: lepih, dičnih, vzvišenih nauk! Dal Bog, da bi se ti nauki oprijeli slovenskih src in glav; da bi i mi doživeli zopet jasnejših dni po — zbistrenju pojmov. Ako bi prišlo do tega, potem dobi župnik Jemeršič od naše strani najkрасnejše plačilo za svoj trud: hvaležnost vsega, preporojenega naroda slovenskega.

Kako misli De Molinari o socializmu?

Na svetu je bilo vedno srečnih in nesrečnih, ubogih in bogatih; vprašali bi željno, ali ne bode tako tudi v bodoče? V današnjem stoletju živeči ne moremo pojmiti in smo iznenadjeni posebno zato, ker čudežno obogatjenje na jedni strani ni ublažilo uboštva na drugi strani; vidimo, da je delo podvrženo večni krizi in premembi v industriji in raznih podjetjih. Padli so stari zistemi izdelovanja, nastali novodobni, boljši — a nade v boljše stanje v ljudskih masah se ni uresničilo.

De Molinari, jeden najglobokejih mislilcev in sociologov v Franciji, kaže, da ustanove človeške družbe se razvijajo po nepremeljivih naravnih zakonih: poslopje nekdanjih trogloditov (stanovalecev v skalovjih) in današnje poslopje — sta to, kar sti bili — le forma ali oblika je druga.

„Obdržite Prešernove poezije. Neža mi je rekla, da naj jih dam Vam. Čuvajte jih! Z Bogom, bodite srečni!“

Obiskala sva novi grob. Da bi vsaj cvetje cvelo, a nič nego zemlja, trda zemlja!

Odšla sva. Jaz sem pozabil Schillerja in odnesel Prešernove poezije, a v njih znak žalosti, tužni karanfil.

Minola so leta in leta. Bože moj! Kako se je prebrnil od takrat svet. Koliko tuge je prebilo moje srce. Kdo bi jih naštel? A še čuvam Prešernove pesmi in suhi cvet z njegovega groba. Vse se spreminja. A nisva se premenila — jaz Hrvat, Albert Slovenec, eden in drugi ostala sva zvesta Slovanstvu. Jaz sem zašel med pesnike, on brani narod s prozo. Dolgo, dolgo je, odkar se nisva videla, a vendar nama bije srce jednako, ko takrat v mesečini pod lopo, ko takrat na pesnikovem grobu, ko takrat poleg slapa Savice. A ve vrtnice v gorenjskem kraju, ako cvetite na Nežinem grobu, pripognite glavo v tihi nočni dōbi in povejte devi, ki drema pod vami: Še je živ oni Hrvat, katerega si poljubila, še blagoslavlja tvoj spomin, ker si ga povrnila Slovanstvu, še čuva kakor sveto pismo Prešernove poezije in med njimi drema leta in leta in med njimi bode dremal še dolgo „karanfil sa pjesnikova groba“.

ZVRŠETEK.

Od pamtiveka teži človeška družba iz lastne moči in inicijative po transformaciji ali spremembi, po popolnosti ali napredku. To se godi v obliki konkurence.

Po misli De Molinarija je prav konkurencija vir gospodarskemu dobrostanju in moralnemu napredku. Človeška družba ima tri oblike konkurence.

Prva se kaže v vednem boju za življenje, v boju močnejega s šibkejšim; ta je vitalna konkurencija.

Druga je politična in vojaška — bolja od prve. Danes pa je vojna zgubila nekdanjo privlačnost vsled etičnega razvoja človeške družbe.

Tretja konkurencija je kupčijski in obrtnijski boj: ta napreduje danes. Ta boj v gospodarskem razvoju si moremo misliti kakor pomočnika v ekonomizovanju sil; in uprav ta kupčijska in obrtnijska konkurencija povzročuje na svetovnem trgu neizogibni napredek. Ako bi hoteli premišljovati zgodovinsko gibanje človeško od prve družbe — prve razdelitve zemlje —, prvih političnih znakov, vojne, sužništva, do današnje družbe, dal bi se poiskati skupni značaj, dobili bi se sorodni vzroki razvitja istih, propadanja in obča kultura.

Vojna je bila nekdanj potrebna zaradi varnosti proti barbarom, a danes ona nima več ekonomične veljave, ker stano več kakor koristi. V meri kakor je naraščala razdejalna moč vojaških strojev, tako je napredovala produkcijska moč v trgovini.

Z razširjenjem novih iznajdeb uničila so se stara sredstva in razveljavile so se nekdanje zastarele navade.

S konkurencijo pa je trgovina premagala vse naravne težkoče in ovire ter se je človeška delavnost v zadnjem pol veku bolj pomnožila kakor pred v tisoč in tisoč letih.

Današnje svetovne krize na kupčijskem polju ni povzročila toliko konkurencija, kolikor ovira proti nje svobodnemu razvoju. Tako bi bil temu vzrok: ogromni delokrog držav, teža davkov, narašla vsled umetnega vzdrževanja vojaških sil, ko je vendar ni več koristi od istih in tudi ne neizogibne nevarnosti.

Dalje sta vzrok krizi: progresivno množenje javnih služeb in protekcijski zistem, ki vzdržuje v življenju (in to z ogromnimi stroški) nekatere industrijalne razrede, ki to oslabei za vedno proti drugim bolj močnim in bolj produktivnim.

Te bi bile po De Molinariju pozitivne zapreke v današnji krizi.

Tem se pridružujejo še: vsakovrstni riziki, strah pred vojno, vedna prememba davkov, carinarskih tarifov i. dr. — Vse to povzročuje nestanovitnost na produkcijskem polju in posledica mu je trše življenje delavske mase.

Ni torej čuda, da so vsi razredi človeške družbe bolni, izvzemši uradniškega, kateri se vedno bolj in bolj širi, a pri tem ni tako produktiven kakor so drugi stanovi. Socializem išče pomoči v državnem zboljšanju stanovskih mas, a vladajoče stranke se bojujejo za vzdržanje sedanjega njim ugodnega zistema.

Dovoliti bi se morala svobodna konkurencija — ona je prava pot napredku; drugače utegne nastati propadanje in slednjič smrt. Vendar je pomisliti, da konkurencija ne pušča na svetovnem trgu blaga, ako isto ne more konkurirati gledé na dobroto in boljšo ceno. To je edino pravo; zato ne bi smeli zapirati in izolirati se, temveč z jasnim pogumnim čelom izpostaviti se vplivu naravnega zakona, kateri veli: **uči se in delaj!**

V tem zmislu bilo bi pridodati še par besed z ozirom na našo avstrijsko državo. Ako so poklicani vsi narodi in stanovi svetovnih držav, da napredujejo v konkurenciji, bi morala tudi naša država enkrat za vselej iztrgati se iz zastarelih okov sebičnosti in pristranosti, katera še danes ne dovoljuje slovenskim narodom in seveda s tem tudi njim stanovom za napredek primernih sredstev, kakor so n. pr. vsakovrstne šole. Brez takih sredstev moramo Slovani zastajati tudi na gospodarskem polju v veliki konkurenciji. Kako in v čem naj konkurirajo naš kmet, naš obrtnik, naš kupec, ako si v svoji mladosti niso nabrali potrebne podlage v raznih njim koristnih in potrebnih vednostih?

Država, ki ovira v napredku svoje posamične oddelke, seka rane sama sebi in postaja nesposobna

na svetovnem trgu. In celó doma jo izpodrivajo tuje z boljšimi izdelki. Napredovati in konkurirati hočemo vsi, za vseukupni dobiček — zatorej nikar ne grešite več proti sv. Duhu!

M. Kamuščič.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 2. septembra 1896.

Cesar Fran Josip biva sedaj v Galiciji. Človek mora res občudovati našega cesarja, ko vidi, kako vestno in neutrudno vrši isti svoje vladarske dolžnosti! Tu ga ni miru in pokoja. Še niso prav minole naporne dunajske slavnosti, že smo ga videli na potu k velikim vojaškim vajam v Galiciji. Utrudljivi vojaški posli se vrsté za težavnimi državnimi in diplomatskimi. Tu je naš vladar angelj miru, ko ureja in gladi odnose do drugih držav, tam je zopet poln skibi za varnost države, ko se na lastne oči osvedočuje, kako je izvežbana naša vojska in kje treba še kaj popolniti. Življenje našega modrega vladarja je res polno truda, dela in skrbij.

Dragocena priznanja. Na prvem mestu prinesel nam je zadnji „Primorski list“ toli znamenito izjavo, da jo moramo priobčiti na tem mestu, med važnejšimi političskimi vestmi. V tej izjavi je obsežena stroga obsodba ne le izvestnih slovenskih konservativcev, ampak vseh onih imenitnih in odličnih krogov, v kojih so bila dosedaj tako rekoč poosebljena vsa konservativna stremjenja v Avstriji. Ker pa je konservatizem vsakako v Avstriji jako mogočen činitelj in se bode Avstrija v doglednem času najbrže vladala v konservativni smeri, ali pa bode ta konservativna smer vsaj imela primeren vpliv na upravo države — potem smemo izjavi „Primorskega lista“ priznati važnost v političkem pogledu. — „Primorski list“ piše:

„Edinost“ se temeljito moti o nas.

Res je: Mi smo na I. slov. katoliškem shodu bili edini z ranjnim g. kanonikom Klunom, misimo, z drugimi vred, volili za predsednika katol. shoda poslanca Povšeta... dá, mi smo pred leti celó bili enih mislij s „Vaterlandom“.

Vse to je res. Toda kakor hitro smo videli, da so začeli majati „stebri“ katol. shoda, ko smo doživeli rojstni dan nesrečne „koalicije“ ter morali gledati, kako pred novim malikom na kolena padajo tudi velikani, ki so se sicer zdeli neomahljivi, ko je oportunistem zavlada po širni katoliški Avstriji, in so se krščanski konservativci zavezali celó z židovskim liberalizmom, da bi zadušili krščanski socializem; ko so ti od koalicije premamljeni „konservativci“ v delegacijah in v drž. zboru zagovarjali trozvezo in južno železnico, ko so dr. Luegerja, izvoljenega župana in njegove kršč. socialiste v drž. zboru pustili na cedilu, izdávši jih Badenju... ko smo vse to doživeli, tedaj se nismo več pomišljali — rekli smo: to ni katoliško, tako nismo govorili na I. slov. kat. shodu!

To vse bi morala vedeti tudi „Edinost“, kajti politike „Pr. lista“ in „Rim. Kat.“ ne devamo pod mernik, ampak jo očitno spoznavamo.

Po tem citatu bi pravo za pravo lahko napravili piko, kajti s to izjavo je potrdil goriški list najstrožje konservativne barve to, kar smo pisali in trdili — mi!

Vendar so pa ta priznanja predragocena, da ne bi jim tu pridodali par opomb. — „Prim. list“ priznava, da se ni izvajalo, kar se je sklepalo na katoliškem shodu v Ljubljani, oziroma, da so vsprejete resolucije niso izvajale v tistem duhu, kakoršnega jim je bilo prisojati po njih besedilu. „Prim. list“ se čudi temu, ker ne pozna velikega kolesa, ki goni mnogokaterega „konservativca“ na Kranjskem; ker ne pozna nagibov, ki so mnogokojega „konservativnega“ odličnjaka doveli na katol. shod.

Vsakako moramo izvajati iz izjave goriškega lista to-le alternativo: ali na katoliškem shodu sploh ni šlo za načela in so bile vse resolucije le bleščeč umetniški ogenj, ali pa so se načelom kat. shoda pozneje izneverili oni, kojim je bila poverjena naloga, da v praktičnem življenju izvedejo iste resolucije.

Z izjavo „Prim. lista“ moramo biti zadovoljni, ker nam je v zadoščenje.

Ta list povdarja sicer, da on ni bil nikdar med onimi, ki so se izneverili načelom, njemu da je bilo vedno le za načela. Piše namreč:

„Mi smo koj od začetka obsodili koalicijsko politiko. Mi smo se izjavili proti „trozvezi“ ter dovolj jasno povedali, da nam je ljubša zveza z Rusijo in Francijo nego z bankrotno, od cerkve izobčeno Italijo. Mi smo z najodločnišo besedo se potegnili za krščansko-socialno gibanje. Mi smo zastavo antisemitizma nevstrašno dvignili v „Pr. L.“ Mi smo, ko je kanonik Klun še živel, očitno kazali na glavno „zavornico“ radikalno-katoliškega gibanja na Slovenskem, ne zmenivši se za to, ali se komu zamerimo. Mi smo, kakor hitro je Badeni zinil v državnem zboru, njegov program v „Rim. Kat.“ označili kot „labirint prekoslovij“. Mi smo vedno sovražili breznačelnost, oportunizem, klunovanje. Kdor kompromisuje, se kompromituje.“

Dobro, dobro, gospodim nočemo delati krivice in verjamemo jim brezpogojno, da jim je le za verska načela; toda tega ne moremo zamolčati, da je videz čisto govoril povsem drugače. Mi se spominjamo predobro, da je isti „Pr. list“ vsikdar skakal samega veselja, kadar koli je na Kranjskem slavilo, ki zmagalo tisto sedajtoli obsojeno „klunovanje“. „Narod je prišel do spoznanja, pravična stvar zmaguje!“

Gospodje so v svojem navdušenju premalo razlikovali med svojimi načeli in — „pravično stvarjo“ na Kranjskem.

Odstop gubernérja na Reki. Budimpeštanski listi razpravljajo na dolgo in široko o nenadnem odstopu gubernérja grofa Ljudevita Batthyanyja. Vidi se, da je grof Ljudevit Batthyany v „državnih“ madjarskih krogih „persona gratissima“, dasi se je reklo, da se je „zameril“ osrednji vladi. Koliko veljave pa ima taka nazovna „zamera“, sklepati more sleherni že iz tega, da se madjarsko časopisje zajedno bavi z vprašanjem: „Je-li krona vsprejme ta odstop ali ne“. Rečani pa se kar „trgajo“ za ljubega jim grofa Lajosa Batthyanyja. Župan reški, Ciotta-ur, je brzojavil ekscelenci Batthyanyju v Ikervár, kjer se gubernér sedaj odpočiva na svojem posestvu od naporov reške gubernacije, roté ga, da naj opozove svojo odpoved in da naj gubernuje še nadalje v blagor „madjarske“ Reke, ki goji neomejeno zaupanje do ekscelence Batthyanyja. Poseben odbor Reških meščanov pa je poslal ekscelenci gubernérja preponižno prošnjo v istem smislu. Morda se zgane srce ekscelence v očigled toliki udanosti?

Avstrija in Rusija. Ta predmet ostane aktuvelno vprašanje za dlje časa. Sestanek ruskega vladarja na Dunaju in z istim spojeno in od vseh strani povdarjeno odlikovanje cesarja Frana Josipa I. potisnila sta ta predmet v splošni evropski razgovor. Nikdo ne ve, kaj sta vladarja govorila med seboj, nikdo ne ve, o čem sta razpravljala knez Lobanov in grof Goluchovski, le o tem je uverjen vsakdo, da obisk ruskega carja na Dunaju znači visok mejnik med minolostjo, polno nesporazumljenj in pa sedanostjo in — ako Bog da — bodočnostjo.

Navlašč smo rabili izraz „nesporazumljenj“, kajti resničnega navskrižja nikdar ni bilo med našimi in ruskimi interesi, vsaj tolikega ne, da bi mogel biti za realno podlago oni napetosti, ki je bila svojedobno med obema državama. I tu nam je zgodovina učiteljica: v zavezništvu so pač že gromeli ruski in avstrijski topovi — saj ne treba tu osvežati dogodkov iz zgodovine —, ali zgodovinsko dejstvo je to, da še ni bilo vojske med Avstrijo in Rusijo. Ali bi bilo mogoče tako dejstvo, ako bi bilo resnega navskrižja v interesih obeh držav? Mi menimo, da bi bilo že davno moralo priti do eksplozije, ako bi bilo tako, kakor trde oni, ki radi svojih koristi ne hoté, da bi živeli v miru in prijateljstvu med seboj Avstrija in Rusija. To so ali vnanji nasprotniki naše države, ali pa notranje struje, ki postavljajo svoj interes nad državni intares.

V tem istem zmislu pišejo tudi ruski listi. Zlasti povdarjajo „Novosti“, da čutstvovanje Rusije ni bilo nikdar nasprotno Avstriji. Nekdanja napetost med Rusijo in habsburško monarhijo bila je le umetna. Tudi če obe ti državi ne stopiti v zvezo med seboj, bode vendar vsikdar možna taka politiška kombinacija, ki privede v sklad obojestranske interese. Našeje se je torej, da odslej zavladajo izvrstni odnošaji dobrih sosedov med Avstrijo in Rusijo, ki se vzdrža za dolge čase. Zato morajo — tako zaključujejo „Novosti“

— vsi pravi prijatelji miru veseljem pozdravljati te dunajske svečanosti.

Krutosti v Carjemgradu. Očevideci, koje veže služba na Carjigradu, poročajo svojim sorodnikom, da so preživeli poslednje dni smrten strah. Tri dni trajalo je strašansko klanje, a nihče ni mogel znati, da-li ne bodo mohamedanci hoteli ohladiti svoje sovraštvo do kristijanov tudi v krvi Evropejcev, tujcev! Kdo zna, koliko ljudij je prišlo ob življenje v teh dnevih fanatiškega razvnetja? Nekateri cenijo število žrtev na 1500, drugi celó na 5.400. Morda je resnica tudi tu v sredini, a to je živa resnica, da tri dni ni bil varen svojega življenja ne le noben v Carjemgradu bivajoči Armenec, ampak v obče noben Evropejec. Evo nekoliko podrobnostij: V neki hiši na morskem obrežju utaborilo se je nekoliko Armencev. Prognali so streljanjem turške vojake, ki so jih hoteli zapoditi. Toda vojaki vrnilo so se v večem številu. Iz sto in sto pušek vsipale so se kroglice v okna obležene hiše. Armenci so odgovarjali streljanjem — dokler so mogli. Potem je potihnilo vse. Gost dim se je valil po ulici. Armenci niso bili več med živimi. — Strašno se je godilo v azijskem delu mesta. Predmestje Psamatia je razdejano skoro popolnoma; mnogo prodajalnic, čijih lastniki so bili Armenci, oplenjenih je povsem. Tega ropanja pa so se dejanski udeležili tudi turški policijski stražniki. (!) — Boj je trajal tu skoro 30 ur. Kakih 1000 Armencev se je utaborilo v samostanu, žene in otroci pa so se zatekli v šolo in v cerkev poleg samostana. Turki so streljali s topovi na šolo in cerkev, Armenci morali so se udati. Je-li ostal živ kdo izmed teh nesrečnežev? — Policijski stražniki preganjajo Armence kruto. Pogostoma je videti celo, da vlačijo ubite Armence po ulicah.

Položaj na Kreti. Nesrečni ta, po naravi toli blagoslovljeni otok, bržkone še ne boče z lepa užival miru. Glasom iz Kaneje v London došlega poročila so kristjani zavrgli koncesije, koje jim je dovolila turška vlada. Izvojevati si hočejo popolno, neomejeno svobodo. Sultan je izdal, glasom včeraj iz Aten došlega poročila, naredbo, ki določa, da so zaključki narodnega zbora veljavni tudi tedaj, kadar jih je zbor sklenil z jednostavno večino glasov, izvzemši slučaj, ako bi šlo za spremembe v ustavi. Vladni krogi se nadejajo, da ta koncesija pomiri Krečane.

Različne vesti.

Prihod škofa mgr. Šterka v Trst. Nj. Prezvzišenost mgr. Šterka bil je videzno ganjen o sijajnem vsprejemu, kojega mu je priredilo verno katoliško občinstvo tržaško. Nekoliko podrobnosti o vsprejemu objavimo v večernem izdanju današnje številke. Tu bodi rečeno le, da se je vsprejem na kolodvoru vršil po določenem programu. Lepa množica ljudstva, zbrana pred kolodvorom, je pozdravljala vladiko burnimi klici. Zvonovi vseh župnih cerkvá donášali so vladiki harmoničnimi akordi „Dobro došel!“ In isti pozdrav, ki je spremljal našega dušnega pastirja do novega mu stanovanja, isti iskreni pozdrav odmeva iz src vseh vernikov naše narodnosti. Bog blagoslovi našega vladiko!

Imenovanja. Nj. Vel. cesar imenoval je kanonika stolnega kapitlja v Gorici, Štefana Benso, kanonikom - školastikom in dekana v Korminu, častnega kanonika Černica, kanonikom stolnega kapitlja Goriškega.

Naučni minister imenoval je profesorja na navtiški šoli v Malem Lošinju, Budiniča, profesorjem na trgovinski akademiji v Trstu.

Nov zdravnik. Doktor zdravilstva Josip Martinis dobil je dovoljenje, da sme vršiti v Trstu zdravniško prakso.

Bodite nam pravični! „Bodite nam pravični, družega ne zahtevamo od Vas!“ — tako nas apostrofuje zadnji „Prim. list“. „Prim. list“ protestuje to pot na svečan način proti temu, da njega prijateljem „podtikamo“ slovenski narodnosti sovražne namene.

Gospôda, pustimo to stvar na strani, kajti vsa naša polemika o tem bila bi le tisti smešni circulus vitiosus, iz katerega se ne rešimo nikdar. Jezili bi se in malce tudi vpehali, slednjič bi ostali vsak pri svojem uverjenju: Vi pri svojem, a mi tudi pri — svojem.

Bolje je, da nam dovolite, da Vam tudi mi povrnemo milo za drago: Tudi mi Vam kličemo: Bodite nam pravični, družega ne zahtevamo od Vas! Kolikokrat ste nas jasno, izrečno in posebnim povdarkom obdolžili najhujega zločinstva v očeh našega pobožnega naroda: izdajstva na svoji lastni veri. Ali pojmite, koliko krivice ste nam storili s tem? Koliko odločnosti, koliko vztrajnosti, koliko značajnosti, koliko truda in koliko žrtav je trebalo z naše strani, da smo srečno prebili to — Vašo krivico?! Prebili smo jo — hvala Bogu na tem in razsodnosti slovenskega naroda! Ali spomin na to krivico nam še vedno ogreneva naša čutstva. Zato pa kličemo tudi mi Vam: Pravični nam bodite, družega ne zahtevamo od vas!

„Rudečkarstvo Aškerčeve muze“ Prihodnji „Rimski Katolik“ prinese dokaz o „rudečkarstvu“ Aškerčeve muze. „Prim. list“ nas prosi, da naj potrpimo do tedaj! Ustreženo bode drage volje njegovi želji!

Ob tej priliki nas prosi omenjeni list, da bi tudi „Delavcu“ istotako in še bolj posvetili nego smo njemu, „Prim. listu“.

Kratek odgovor: Znano je našim čitateljem, in tudi „P. L.“ mora biti znano, v koliko se mi identifikujemo se socialnim gibanjem sedanjim in v koliko je obsojamo.

Mi pomilujemo delavca in mu želimo od srca — kakor nam veli krščansko srce —, da bi se povzdignil iz one gmatne in še bolj duševne bede, koje nam toli plastično slika pesnik Aškerc; obsojamo pa delavca neizprosno, kjer ga vidimo v rokah brezvestnih ateističnih agitatorjev, ki bi na mesto prestolov in oltarjev hoteli postaviti orgije zdvijanih nagonov človeških, agitatorjev, ki bi hoteli porušiti avtoriteto cerkve in države in zdrobiti vezi, ki vežejo človeka do človeka za človeško življenje.

Ako bi se torej hotel „Delavec“ urediti svojo bodoče postopanje po načelih „rudečkaste“ muze Aškerčeve, smatrali bi to za veselo znamenje, znamenje nastopajočega spoznanja. V kolikor pa „Delavec“ gre na roko onim agitatorjem internacionalne, ki je neizprosna pritivnica vsakemu redu v človeški družbi, obsojamo njega delovanje — hudo dodelskim.

Toliko v pojasnilo „Prim. listu“ in na znanje „Delavcu“.

V Devin! Z ozirom na še vedno omahljivo vreme in na veselico bratskega nam društva „Hajdrih“ na Proseku odložil je naš „Sokol“ svoj za 30. dan min. meseca določeni izlet po morju v Devin. Izlet se bode vršil dne 8. t. m. in so ostale vse odredbe iste, kakor so bile za 30. avg. Iz Devina in Gorice nam poročajo, da se ljudje močno zanimajo za ta izlet. Mi ponavljamo še enkrat: snidimo se v Devinu, na oni klasični pedi zemlje ob naši Adriji, in tej besedi morajo ostati zvesti vsi prijatelji čilega in neumorno delujočega našega „Sokola“, da bode isti tim večim navdušenjem vršil svojo lepo nalogo. Vsakdo naj si za beleži: dne 8. t. m. v Devin.

„Del. podporno društvo“ slavilo bode prihodnjo nedeljo obletnico razvitja svoje lepe zastave, odičene spominoma na pokojnega pokrovitelja tega društva, nepozabnega nadvojvode Rudolfa ter oboževane mu soproge, vsem avstrijskim narodom toli omiljene cesaričine - vdove Štefanije.

Društvo s takimi spomini in tako zgodovino sme ponosno slaviti svoje društvene praznike. In po vsej pravici smatra sleherni člen tega društva tradicionalno obletnico posebnim praznikom — ne le v cerkvi in popoldne na veselici, ampak ves dan in tudi v svoji družini. Členi „Del. podp. društva“ so ponosni na svojo zastavo in ponosno bodo korakali pod isto tudi prihodnjo nedeljo, ko pojdejo skupno v hram božji slavit usmiljenega Boga, ki rosi svoj blagoslov na to naše društvo, na to trdnjavo človeko- in rodoljubja. A ker je to jedino pravo označenje za važnost in pomen „Del. podp. društva“, dolžnost je vsem drugim narodnim društvom in vsemu slovenskemu občinstvu, da se prihodnje nedelje udeleže te lepe slavnosti, toliko jutraj pri sv. maši v cerkvi sv. Antona novega, kolikor popoldne na veselici v vrtu Mondo nuovo. Nikar ne pozabimo, rojaki dragi, da je v Trstu delavska masa ona široka podlaga, na koji sloni vsa naša narodna organizacija. V tem zmislu mo-

Lastnik konsorcij lista „Edinost“. Izdavateli in odgovorni urednik: **Fran Godnik**. — Tiskarna Dolenc v Trstu.